

DAY HỌC HÁT CHO HỌC SINH LỚP 1 TRƯỜNG TIỂU HỌC YẾT KIỆU QUẬN HÀ ĐÔNG, THÀNH PHỐ HÀ NỘI

Nguyễn Thị Kiều Chinh¹

Tóm tắt. Trong chương trình giáo dục âm nhạc tại trường phổ thông nói chung, trường tiểu học nói riêng, dạy hát là nội dung quan trọng, có thời lượng nhiều hơn các mạch nội dung khác như: Đọc nhạc hay Thường thức âm nhạc... Việc phát huy được tính sáng tạo, năng lực phẩm chất của học sinh và mục tiêu của môn học Âm nhạc ở phổ thông là những yếu tố quyết định chất lượng dạy học và phương pháp dạy học của người giáo viên. Bài viết này đã đề xuất một số biện pháp dạy hát cho học sinh Lớp 1 trường tiểu học Yết Kiêu, quận Hà Đông, Thành phố Hà Nội góp phần nâng cao chất lượng giáo dục.

Từ khóa: Dạy học hát, Trường tiểu học Yết Kiêu, thành phố Hà Nội.

1. Đặt vấn đề

Dạy học âm nhạc ở phổ thông yêu cầu học sinh biết hát, đọc nhạc, chơi nhạc cụ những bài phù hợp với năng lực ở các độ tuổi, học những kiến thức cơ bản về lý thuyết âm nhạc, thường thức âm nhạc, nghe nhạc để nâng cao năng lực thể hiện, hiểu biết và cảm thụ âm nhạc. Người giáo viên dạy học âm nhạc ở phổ thông cần có kiến thức chuyên môn, kỹ năng thực hành âm nhạc, cùng với khả năng sư phạm, nắm bắt đặc điểm tâm lý, sở thích, khả năng tiếp thu âm nhạc của học sinh; biết tìm tòi, khơi gợi tố chất âm nhạc hay khả năng sáng tạo của học sinh... để từ đó có thể đưa ra những phương pháp dạy học hiệu quả [9].

Trường tiểu học Yết Kiêu là trường có những thành tích khá nổi bật của Quận Hà Đông, Thành phố Hà Nội. Ban Giám hiệu Nhà trường luôn quan tâm đến chất lượng giáo dục. Học sinh không chỉ được quan tâm phát triển các năng lực về toán, tiếng Việt, ngoại ngữ, thể chất, đạo đức, kỹ năng sống... mà còn được chú ý đến phát triển năng lực nghệ thuật trong đó có môn Âm nhạc. Môn Âm nhạc rất được học sinh yêu thích, nhất là phân môn Hát, đặc biệt là học sinh Lớp 1. Giáo viên dạy âm nhạc của trường luôn chú trọng đến phương pháp dạy học để nâng cao chất lượng môn mà mình dạy. Tuy nhiên, hiện nay, với chương trình giáo dục phổ thông mới (2018), giáo viên còn lúng túng khi thực hiện chương trình và SGK mới, nhất là những nội dung như dạy nhạc cụ, dạy vận động cơ thể, đọc nhạc... Kể cả với dạy hát cũng đòi hỏi phương pháp dạy, cách soạn bài khác trước [6].

2. Đặc điểm của chương trình môn Âm nhạc Lớp 1

Chương trình môn Âm nhạc là một phần của Chương trình giáo dục phổ thông mới. Chương trình giáo dục phổ thông mới bao gồm Chương trình tổng thể và 27 Chương trình môn học [2].

Thứ nhất là đổi mới về định hướng. Chương trình được xây dựng theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực người học, tập trung phát triển năng lực thẩm mỹ trong lĩnh vực âm nhạc (năng lực âm nhạc), với 3 thành phần: thể hiện âm nhạc, cảm thụ và hiểu biết âm nhạc, ứng dụng và sáng tạo âm nhạc. Để phát triển được những năng lực đó, học sinh cần học các nội dung: hát, nghe nhạc, đọc nhạc, nhạc cụ, lý thuyết âm nhạc, thường thức âm nhạc, thông qua những phương pháp dạy học phù hợp. Chương trình được xây dựng theo định hướng mở (không qui định số lượng bài hát, bài tập nhạc cụ, đọc nhạc,...) để tác giả sách giáo khoa và giáo viên vận dụng linh hoạt, tránh quá tải.

Ngày nhận bài: 03/04/2023. Ngày nhận đăng: 27/05/2023.

¹ Trường Tiểu học Yết Kiêu, Hà Đông, Hà Nội.

Tác giả liên hệ: Nguyễn Thị Kiều Chinh. Địa chỉ e-mail: nguyennkieuchinh@gmail.com

Thứ hai là đổi mới về nội dung. Chương trình xác định được nội dung giáo dục với những kiến thức cơ bản, thiết thực, hiện đại; lần đầu tiên nội dung nhạc cụ được dạy học trong trường phổ thông. Bên cạnh đó chương trình điều chỉnh tên một vài nội dung, ví dụ: hát, đọc nhạc, thường thức âm nhạc, câu chuyện âm nhạc,...

Thứ ba là đổi mới về phương pháp dạy học. Chương trình xác định học sinh cần được tiếp cận âm thanh trước khi học kí hiệu âm nhạc, tiếp cận lí thuyết thông qua trải nghiệm thực hành; lí thuyết âm nhạc không học tách biệt mà tích hợp trong các nội dung hát, nhạc cụ, đọc nhạc. Chương trình cũng định hướng vận dụng một số phương pháp dạy học phổ biến trên thế giới như: chơi tiết tấu bằng động tác tay, chân, đọc nhạc theo kí hiệu bàn tay, nghe và cảm thụ âm nhạc,...

Thứ tư là đổi mới về phạm vi giáo dục. Lần đầu tiên môn Âm nhạc được dạy học ở cấp Trung học phổ thông.

Bảng 1. Nội dung cốt lõi, xuyên suốt chương trình cụ thể

Hát	Bài hát tuổi học sinh
	Dân ca Việt Nam
	Bài hát nước ngoài
Nghe nhạc	Nhạc có lời
	Nhạc không lời
Đọc nhạc	Giọng Đô trưởng
	Giọng La thứ
Nhạc cụ	Cấu tạo
	Chất liệu
Lí thuyết âm nhạc	Kí hiệu âm nhạc và các loại nhịp
	Một số kiến thức cơ bản khác
Thường thức âm nhạc	Tìm hiểu nhạc cụ
	Câu chuyện âm nhạc
	Tác giả và tác phẩm
	Hình thức biểu diễn và thể loại âm nhạc
	Âm nhạc và đời sống

3. Thực trạng dạy học hát cho học sinh Lớp 1

3.1. Thực trạng dạy của giáo viên

Trường Tiểu học Yết Kiêu được thành lập theo quyết định số 23/TCCB ngày 20 tháng 03 năm 1993 của Sở Giáo dục - Đào tạo Hà Tây

Từ khi thành lập, Trường Tiểu học Yết Kiêu đã vượt qua nhiều khó khăn, không ngừng phát triển cả về số lượng và chất lượng, cơ sở vật chất ngày càng khang trang, đội ngũ giáo viên đều có trình độ chuẩn và trên chuẩn, năng lực chuyên môn vững vàng, luôn yêu nghề, tâm huyết với công việc. . .

Bằng tấm lòng, cái tâm với nghề, thầy cô Trường Tiểu học Yết Kiêu ngày ngày duy trì và đổi mới môi trường học tập tốt nhất có thể nhằm đảm bảo chất lượng, truyền thụ kiến thức cho các em. Nâng cao chất lượng giáo dục đại trà và giáo dục mũi nhọn, hướng đến hội nhập quốc tế luôn là phương châm lớn nhất đối với cán bộ quản lý và giáo viên nhà trường.

Với truyền thống sáng tạo và khát vọng vươn lên, Trường Tiểu học Yết Kiêu đã có sự chuẩn bị vững vàng để song hành cùng đất nước trong thời kỳ hội nhập. Phát huy những thành tích đã đạt được, trường đang tiếp tục phấn đấu để giành nhiều kết quả cao, xứng đáng với lòng tin yêu của các thế hệ học sinh, cũng như sự tin nhiệm của các bậc cha mẹ học sinh [6].

Xét về góc độ toàn diện, giáo viên âm nhạc đã biết cách vận dụng tốt các phương pháp học cũng như hình thức tổ chức dạy học đạt yêu cầu, có sự chuẩn bị chu đáo về mọi mặt để hiệu quả tiết dạy đạt chất lượng cao, phát huy tương đối những kỹ năng biểu diễn bài hát ở các em như xây dựng cho các em ý thức tự lập, tạo niềm tin khi thể hiện bài hát trước đám đông, biết thể hiện chất giọng, sắc thái của bài hát.

3.2. Tình hình học của học sinh

Là giáo viên trực tiếp giảng dạy môn Âm nhạc tại Trường Tiểu học Yết Kiêu, tôi nhận thấy rằng: Nhìn chung, học sinh tiếp thu bài nhanh, hát truyền cảm và biết nếu cảm nhận sau mỗi bài hát. Phương tiện dạy học đầy đủ, học sinh tương tác tốt, có ý thức học bài, có đội nhóm tự quản. Bên cạnh đó, nhiều em cũng có

năng khiếu ca hát và được tham gia biểu diễn nhiều chương trình lớn, nhỏ. Ngoài việc những bạn có năng khiếu, ó khả năng hát tốt và ý thức tốt thì vẫn còn tồn tại song song những bạn quá khích, mặc dù rất hăng hái tham gia nhưng các em gõ tiết tấu còn chưa đúng, hoặc là hát to hay hét, học sinh chưa biết kết hợp hài hòa, ăn ý với nhau. Cần lưu ý, các em chưa quen tiết tấu hay cảm nhận nhịp nên không tránh khỏi việc cuốn nhịp, hát nhanh hơn ở câu cuối hoặc sai tiết tấu.

Đặc điểm tâm sinh lý của học sinh Trường Tiểu học Yết Kiêu cũng giống với đặc điểm tâm sinh lý học sinh ở lứa tuổi 6, cơ thể vẫn đang trong quá trình phát triển và hoàn thiện nên các em chưa thể nào hát tốt được, do đó cần có những biện pháp khắc phục những khó khăn này.

Qua khảo sát cho thấy, nhìn chung Trường Tiểu học Yết Kiêu có cơ sở vật chất tương đối tốt nhưng do diện tích của trường vẫn còn hạn chế, phòng học âm nhạc chuyên biệt chưa có dẫn đến việc học âm nhạc gây khó khăn hơn với các giáo viên như việc di chuyển cơ sở vật chất, dụng cụ dạy và học môn âm nhạc như các nhạc cụ, đàn, bảng phụ... còn hạn chế. Nhưng tổng thể, giáo viên và học sinh Trường Tiểu học Yết Kiêu, Hà Đông, Hà Nội đã đạt được những thành công đáng kể như đạt được mục tiêu dạy và học của phân môn Âm nhạc, vì điều chỉnh SGK nên giáo viên và học sinh cũng cần thay đổi phương pháp dạy và học để đạt được những kết quả cao hơn nữa trong tương lai.

4. Biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dạy học hát cho học sinh Lớp 1 Trường Tiểu học Yết Kiêu Quận Hà Đông, Thành phố Hà Nội

4.1. Rèn luyện một số kỹ năng ca hát cơ bản

4.1.1. Tư thế

Tư thế khi hát là một vấn đề cần được chú ý ngay từ những bước đầu của quá trình học hát. Tư thế hát đúng tạo điều kiện thuận lợi cho việc phát âm, sử dụng kỹ thuật và giúp người hát dễ dàng thể hiện được tình cảm của bài hát, từ đó hiệu quả trình bày tác phẩm sẽ tốt hơn. Rèn luyện tư thế hát đúng còn giúp cho người hát có tư thế đẹp, thanh tao, ưa nhìn.

Thông thường, trong quá trình dạy hát ở trường phổ thông, giáo viên thường cho học sinh hát với 2 tư thế đó là ngồi hát và đứng hát. Phần lớn thời gian trong tiết học, học sinh học ở tư thế ngồi, chỉ khi nào cần thiết như khởi động giọng, hát kết hợp với vận động, trình diễn... thì mới cho cả tập thể lớp đứng lên hát. Tuy nhiên, việc tập cho học sinh ngồi hát và đứng hát thế nào cho đúng là việc làm vô cùng quan trọng mà giáo viên hay bỏ qua và coi là không cần thiết.

Ngồi hát sẽ không thuận lợi về hơi thở như đứng hát. Tuy nhiên, giáo viên thường chọn tư thế này ở bước học hát từng câu để giảm thiểu sự căng thẳng các cơ, tránh gây mệt mỏi cho học sinh khi vừa phải đứng vừa phải tập trung nghe hát mẫu và phải sửa sai nhiều lần. Khi cho học sinh hát với tư thế ngồi, giáo viên hướng dẫn học sinh lưng phải thẳng, không nghiêng đầu; không dựa lưng vào ghế, không tỳ người vào bàn, cơ thể thoải mái và thả lỏng, không ngồi bắt chéo chân, tay có thể đặt nhẹ nhàng trên bàn, hoặc trên hai đùi, tránh không ép cánh tay vào sườn.

Sau khi hát thuộc bài, giáo viên nên cho học sinh hát trong tư thế đứng. Bởi khi đứng thẳng, việc lấy hơi sâu sẽ thuận lợi hơn, cơ thể được tự do, âm thanh phát ra được vang, sáng hơn. Với tư thế này, giáo viên hướng dẫn học sinh thả lỏng cơ thể, toàn thân ở tư thế thoải mái không căng cứng, không nghiêng ngả, lưng thẳng, đầu thẳng. Hai tay có thể để xuôi hai bên hông một cách tự nhiên, học sinh nữ có thể để tay trước ngang tầm bụng trên và khum lại.

Tuy nhiên trong quá trình hát cũng cần hướng dẫn học sinh không đứng im hoặc ngồi im mà thể hiện cơ thể theo cảm xúc nhịp điệu. Nếu ngồi im hoặc đứng im sẽ tạo cảm giác cho bài hát thiếu sức sống. học sinh có thể đưa tay sang ngang vừa phải, vuốt vào theo nhịp điệu hay lắc lư người để biểu đạt nội dung của bài hát. Giáo viên nên hướng dẫn để học sinh biết cách biểu đạt cảm xúc bài hát bằng cử chỉ tay, nét mặt một cách tự nhiên, không nên quá cứng nhắc. Chú ý uốn nắn cho những em tư thế đứng gượng gạo, căng cứng, quan trọng nhất là thể hiện tư thế một cách tự nhiên, không gò bó. Tùy tính chất, nội dung từng bài hát mà biểu đạt nét mặt hài hòa, phù hợp. Đứng hát còn là tư thế thuận lợi cho học sinh khi kết hợp hát với biểu hiện cảm xúc qua động tác cơ thể, động tác phụ họa... .

4.1.2. Tập cho học sinh cảm nhận cao độ, tiết tấu

Mục tiêu cơ bản nhất của học hát phổ thông là học sinh có thể hát đúng được cao độ, tiết tấu của bài hát. Để hát đúng thì khả năng cảm nhận và phản xạ nhanh với độ cao, thấp, nhanh, chậm của âm thanh là một yếu tố đặc biệt quan trọng. Việc này phụ thuộc chủ yếu vào tai nghe và khả năng cảm thụ của học sinh. Khi phân biệt được cao độ, nhịp điệu của câu nhạc, nét nhạc thì khả năng tái hiện lại hay hát lại câu hát sẽ chính xác và ít mắc lỗi hơn. Chính vì thế, giáo viên cần quan tâm hơn đến việc tập cho học sinh cảm nhận về cao độ, tiết tấu trong các giờ học.

Trong quá trình dạy hát, giáo viên có thể luyện cho học sinh cảm nhận và phản xạ với cao độ bằng cách đàn nét giai điệu với đàn vài lần một cách chậm rãi, sau đó cho học sinh “la” theo. Tùy vào mục đích của giáo viên để lựa chọn nét giai điệu cho phù hợp. Chẳng hạn như khi giáo viên muốn học sinh cảm nhận một câu hát trong bài để phục vụ cho việc học hát thì giáo viên sẽ đàn riêng giai điệu của câu hát đó 2,3 lần để học sinh nghe và yêu cầu học sinh “la” lại. Sau khi học sinh đã thuộc giai điệu, giáo viên mới cho học sinh ghép lời. Việc nghe đi nghe lại phần giai điệu mà không có lời ca sau đó lặp lại giúp hạn chế mắc lỗi cho học sinh vì học sinh sẽ dồn được hết sự tập trung vào cao độ, đồng thời không bị phân tâm bởi lời ca. Hoặc khi giáo viên cho học sinh khởi động giọng thì giáo viên sẽ sử dụng giai điệu là các mẫu luyện thanh đơn giản để học sinh làm quen với màu sắc tươi sáng, vui nhộn (trưởng), buồn hay thiết tha (thứ) của bài hay nhằm mục đích luyện tập cho một cách hát sắc thái nào đó (hát nảy, hát nhấn, hát liền tiếng, hát nhẹ...).

Bên cạnh đó, việc luyện cho học sinh cảm nhận về tiết tấu cũng cần được chú trọng nhằm đảm bảo cho học sinh hát đúng trường độ của các nốt, nhất là khi gặp những bài có âm hình tiết tấu khó đối với học sinh Lớp 1 như móc giạt, đảo phách...

Giáo viên có thể gõ hoặc đàn một âm hình tiết tấu khó trong bài 1,2 lần sau đó cho học sinh gõ lại. Từ đó giúp học sinh cảm nhận và hình thành phản xạ tự nhiên với tiết tấu. Thao tác này nên được thực hiện trước khi dạy câu hát mới, bởi khi ấy, tiết tấu đó hoàn toàn mới mẻ, học sinh chưa bị mắc lỗi sẽ dễ dàng thực hiện và giáo viên sửa sai dễ hơn. Học sinh cảm nhận về cao độ, tiết tấu thường xuyên giúp học sinh rèn luyện tai nghe, hình thành phản xạ với âm thanh. Từ đó học sinh sẽ ít mắc các lỗi sai về cao độ và tiết tấu trong quá trình hát. Bên cạnh đó, việc lặp lại các thao tác cảm thụ cao độ, tiết tấu trong các tiết học hát sẽ giúp học sinh dần hình thành năng lực cảm thụ âm nhạc, là một trong những năng lực đặc thù cần có của học sinh được nhắc tới trong chương trình GDPT 2018.

4.1.3. Hát diễn cảm

Đối với học sinh Lớp 1, bộ môn âm nhạc nói chung và phân môn học hát nói riêng đóng vai trò quan trọng trong việc giáo dục thẩm mỹ, đạo đức, nhân cách cho các em. Thông qua việc tìm hiểu nội dung, tính chất bài hát và được trực tiếp thể hiện lại bài hát, học sinh dần hình thành sự rung cảm với cái hay, cái đẹp. Chính vì vậy, mục tiêu của dạy học hát không chỉ là hát đúng giai điệu và lời ca của bài hát mà học sinh cần phải thể hiện được sắc thái, tình cảm của bài thông qua giọng hát của mình.

Để hát diễn cảm, yêu cầu đầu tiên cần thực hiện là hát với nhịp độ phù hợp. Chỉ nên cho học sinh hát với nhịp độ chuẩn của bài khi học sinh đã học xong từng câu và đã thuộc bài hát. Bởi trong quá trình tập hát từng câu thì giáo viên phải hướng dẫn và cho học sinh hát chậm với đàn để học sinh nắm bắt được giai điệu, tiết tấu sau đó mới hát với nhịp độ phù hợp.

Các tác phẩm âm nhạc nói chung, hay là những bài hát, ca khúc nói riêng, không phải lúc nào cũng vang lên với một sắc thái cường độ đều đều từ đầu đến cuối. Cần phải có những câu, đoạn được biểu diễn với âm lượng to, nhỏ, mức độ “nhấn, nhá” khác nhau tùy theo yêu cầu về tính chất âm nhạc, hình tượng âm nhạc, nội dung ca từ... Muốn học sinh thể hiện được đúng cường độ của từng câu hay cụ thể hơn là từng nét nhạc thì giáo viên phải cho học sinh tìm hiểu kỹ nội dung và tính chất của bài để học sinh nắm bắt được tinh thần chung của tác phẩm. Khi đã nắm bắt được mục tiêu chung về sắc thái, nội dung thì giáo viên đi vào hướng dẫn cụ thể vào từng câu, từng nét nhạc. Chỗ nào cần phải hát to, chỗ nào cần hát nhỏ hay nhấn mạnh hơn. Sau đó tổ chức cho học sinh luyện tập vài lần và kết hợp với việc nhắc nhở, sửa lỗi trong quá trình học, thì chắc chắn học sinh sẽ hát được đúng theo yêu cầu của giáo viên. Các bài hát trong chương trình Lớp 1 cũng đa dạng với nhiều tính chất âm nhạc khác nhau. Đối với một số bài hát có tính chất vui tươi, rộn ràng, nhí nhảnh, giáo viên cần tập cho học sinh hát nảy tiếng và nhấn, còn với các bài có tính chất nhẹ nhàng, thiết tha thì cách hát liền tiếng rất phù hợp để làm nổi bật lên sự mềm mại của giai điệu, lời ca. Đồng thời lưu ý học sinh hát nhấn mạnh hơn vào các phách mạnh, chú ý đến tính chất của câu hát, bài hát để thể hiện cho

đúng những chỗ cần hát to, nhỏ, mạnh nhẹ khác nhau.

Bên cạnh đó, hát diễn cảm còn phụ thuộc phần lớn vào việc lấy hơi, ngắt nghỉ đúng chỗ trong các câu hát. Trong trường phổ thông, học sinh thường hay mắc lỗi ngắt câu, lấy hơi không đúng. Một phần do các em vẫn đang quen với việc ngắt nghỉ câu chữ trong khi giao tiếp, một phần các em thường bị hơi ngắn, hụt hơi, không ngân được dài. Vì thế, bên cạnh việc lưu ý cách hát cách nhấn nhá, to nhỏ thì muốn hát được diễn cảm cho tốt thì giáo viên cần hướng dẫn học sinh lấy hơi đúng chỗ. Sau đây là một mẫu âm đơn giản giáo viên có thể sử dụng để luyện cho học sinh nhằm rèn luyện cho học sinh biết cách lấy hơi sâu để ngân và hát sắc thái to, nhỏ:

Hình 1.

Với mẫu âm này, giáo viên chỉ cần tập với cao độ nốt e¹, không cần mô tiến đi lên nửa cung. Tập cho học sinh luyện mẫu này vài lần và lưu ý cho học sinh hát đúng sắc thái to, nhỏ theo sự chỉ huy của giáo viên.

4.1.4. Hát rõ lời

Trong ca hát, để truyền tải được nội dung, cảm xúc của bài hát tới người nghe thì yêu cầu tối thiểu nhất cần có đó là hát rõ lời. Việc hướng dẫn cho học sinh tiểu học nói chung và học sinh Lớp 1 nói riêng cách hát, cách phát âm, nhả chữ sao cho đúng là vô cùng cần thiết, bởi ở lứa tuổi này, khả năng ngôn ngữ của các em còn hạn chế với vốn từ ít ỏi, nhiều em còn bị ngọng, phát âm chưa được chuẩn.

Thông thường, tùy vùng miền mà học sinh gặp khó khăn, nhầm lẫn ở các âm, dấu hay phụ âm khác nhau. Chẳng hạn, học sinh ở khu vực miền Bắc hay bị lẫn (ngọng) phụ âm “l”- “n”, đồng thời gặp khó khăn trong phát âm dấu ngã (̃), nhiều em đọc hết thành dấu sắc (́). Đối với trường hợp ngọng âm “l”- “n”, giáo viên cần hướng dẫn học sinh bật đầu lưỡi ra đúng cách. Cùng vị trí đặt đầu lưỡi ở chân răng hàm trên nhưng khi nói chữ L đầu lưỡi cong lên, bật mạnh và rơi tự do xuống, luồng hơi từ họng đi qua hai mép lưỡi. Còn với chữ N, đầu lưỡi tiết chế và bật nhẹ hơn chữ L, luồng hơi từ họng thông qua hai lỗ mũi tạo thành âm N (ờ). Trong trường hợp học sinh đọc các từ có dấu (̃) thành dấu (́), giáo viên cho học sinh đọc chậm từ đó theo đúng công thức: từ + “dấu nặng”, phần vần + “dấu sắc”, sau đó nhanh dần lên. Chẳng hạn với từ “ngã”, giáo viên hướng dẫn học sinh đọc thành “ngạ”+“ã” với nhịp độ chậm sau đó nhanh dần lên. Việc sửa cho học sinh phát âm chuẩn cần được thực hiện thường xuyên, liên tục, và yêu cầu học sinh thực hiện nhiều ở nhà để đạt hiệu quả tối ưu nhất.

Để hát rõ lời, ngoài việc phát âm chuẩn, đúng chính tả thì khẩu hình miệng trong lúc hát cũng là một yếu tố quan trọng. Khẩu hình đúng sẽ giúp âm thanh vang sáng, rõ nghĩa, và tạo nên một khuôn miệng đẹp. Không biết cách mở khẩu hình sẽ tạo ra âm thanh bị bẹt, không thoát tiếng và không rõ tiếng. Với học sinh Lớp 1, việc luyện tập khẩu hình khi phát âm lời ca cho các em không nên đòi hỏi cao, luyện tập kỹ như cho hát chuyên nghiệp là không phù hợp, tuy vậy giáo viên cũng nên chú ý để các em biết mở khẩu hình cho đẹp, không bẹt tiếng. Các em tuy còn rất nhỏ nhưng đủ lớn để hiểu được những điều thầy/cô giáo giải thích, nhất là các em bắt chước rất nhanh. Giáo viên cần tăng cường làm mẫu/thị phạm để học sinh làm theo với những chữ các em phát âm không rõ hoặc phát âm chưa hay.

4.2. Vận dụng một số phương pháp dạy học hát theo phát triển năng lực

4.2.1. Phương pháp dạy học giải quyết vấn đề

Trong dạy học hát, giáo viên có thể tạo ra các tình huống có vấn đề để học sinh biết cách giải quyết và thông qua đó hình thành kiến thức. Khác với dạy học truyền thụ kiến thức, dạy học giải quyết vấn đề đòi hỏi học sinh phải tích cực suy nghĩ, tích cực hoạt động. Đối với dạy học thực hành âm nhạc như ca hát, học sinh tham gia hoạt động nhiều nên có cảm giác học sinh luôn chủ động, là học sinh rất tích cực nhưng bản chất chưa chắc đã hoàn toàn là chủ động. Nhiều khi, sự bắt chước máy móc của học sinh theo thầy/cô cũng là một sự thụ động. Vậy thế nào mới thực sự là chủ động hoạt động thực hành của dạy học hát. Đó là học sinh phải có sự tích cực trong suy nghĩ, trong chiếm lĩnh kiến thức khi tham gia học hát, phải hiểu bản chất, ý nghĩa, kết quả của các thao tác thực hành... Để làm được như vậy, giáo viên cần phải đưa học sinh vào tình

huống có vấn đề, phải tạo được cho học sinh tình huống có vấn đề để học sinh biết giải quyết vấn đề.

Khi vào phần dạy hát có thể đưa học sinh vào các tình huống có vấn đề cần giải quyết như: cho học sinh thảo luận nhóm để nhận xét giai điệu của bài về tính chất âm nhạc, về nội dung lời ca... , tránh việc giáo viên luôn luôn cho học sinh biết nội dung kiến thức là bài Mẹ ơi có biết ca ngợi tình mẫu tử mà để học sinh tự rút ra ý nghĩa nội dung.

Trong phần vận dụng- sáng tạo, giáo viên có thể lựa chọn những tình huống để học sinh tự giải quyết vấn đề ở một cấp độ cao hơn như: học sinh tự nghĩ ra một số động tác để biểu diễn phụ họa cho bài hát hoặc giáo viên đưa gợi ý một số động tác đơn giản và khuyến khích học sinh sáng tạo thêm, tránh việc giáo viên luôn luôn hướng dẫn học sinh làm theo... .

4.2.2. Phương pháp dạy học theo góc

Phương pháp này có thể áp dụng với học sinh Lớp 1 để tiết học sôi nổi hơn, học sinh có thể phát huy được năng lực cá nhân theo những cách khác nhau. Trong quá trình dạy học, tùy theo sở thích phong cách học của các em mà chia các nhóm học sinh thành các góc với những phong cách, nhiệm vụ khác nhau như nhóm có nhiệm vụ hát, nhóm có nhiệm vụ vận động, nhóm gõ đệm. Các nhóm làm việc dưới sự định hướng, giám sát của giáo viên. Giáo viên có thể đi đến vị trí của từng nhóm để theo dõi hướng dẫn học sinh. Giáo viên đặc biệt lưu ý, trao đổi với các nhóm với âm lượng vừa phải, tránh làm cho các nhóm khác mất tập trung.

Thời gian thích hợp để học sinh làm việc theo góc là 10-15 phút. Trong thời gian đó, giáo viên cần đi từng nhóm nhỏ để đảm bảo học sinh không làm việc cá nhân và hỗ trợ học sinh kịp thời khi học sinh gặp khó khăn, vướng mắc. Sau khi hết thời gian, giáo viên sẽ cho lần lượt các nhóm báo cáo kết quả và các nhóm khác nhận xét, đóng góp ý kiến và cuối cùng giáo viên sẽ đánh giá và chốt lại nội dung kiến thức trọng tâm.

Phương pháp này giúp tạo hứng thú, xây dựng không khí sôi nổi cho lớp học. học sinh được chọn góc theo sở thích và phong cách khiến việc học trở nên thoải mái, hấp dẫn, kích thích sự tìm tòi, cũng như tính tích cực, chủ động cho học sinh. Khi học tập theo góc, học sinh sẽ cuốn hút vào việc học, không chỉ thực hành mà còn có cơ hội học tập mới mẻ, cảm thấy gần gũi hơn với tư liệu học tập. Tuy nhiên, phương pháp này đòi hỏi giáo viên phải chuẩn bị kỹ lưỡng phiếu học tập, đồ dùng, tài liệu phù hợp; đảm bảo học sinh được tham gia luân phiên tại các góc. Đồng thời giáo viên cần quản lý thời gian tốt để không bị vượt quá lượng thời gian quy định, đảm bảo được mục tiêu và không lấn át sang thời gian của các hoạt động khác.

4.3. Phương pháp trò chơi

Đây là phương pháp rất phù hợp để áp dụng trong quá trình dạy hát bởi ưu thế trong việc phát huy tính tích cực nhận thức của học sinh. Phương pháp trò chơi sử dụng trong quá trình dạy học môn Âm nhạc nói chung và phân môn học hát nói riêng giúp mang lại không khí sôi nổi, tích cực cho tiết học, từ đó giúp học sinh lĩnh hội tri thức một cách tốt nhất.

Hiện nay có nhiều dạng trò chơi: trò chơi dân gian; trò chơi thời trang; trò chơi điện tử; trò chơi thể thao - vận động; trò chơi phát triển trí não; trò chơi vui; trò chơi âm nhạc... Để tham gia vào các trò chơi trên đòi hỏi người chơi phải có kiến thức về nhiều lĩnh vực khác nhau. Tùy vào độ tuổi, trải nghiệm thực tế của người chơi mà đưa vào khối lượng kiến thức nhiều hay ít, câu hỏi dễ hay khó cho phù hợp. Người chơi cần nắm vững cách chơi và đặc biệt phải có sự say mê với trò chơi đó.

Âm nhạc là một loại hình nghệ thuật sử dụng phương tiện biểu hiện là âm thanh, được sinh ra do chính đòi hỏi của cuộc sống khi cần biểu đạt những trạng huống của thế giới tình cảm. Vì thế, trò chơi âm nhạc khác với các trò chơi khác ở chỗ: mang tính nghệ thuật cao; được biểu hiện bằng ngôn ngữ âm thanh; thể hiện rõ trạng thái tình cảm của người chơi... Thông qua việc chơi không chỉ giúp học sinh bớt áp lực trong giờ học mà còn giúp học sinh dễ dàng tiếp thu được các kiến thức, kỹ năng âm nhạc.

Có thể tổ chức trò chơi khi bắt đầu mỗi tiết học để khởi động, tạo tâm thế tích cực, kích thích sự chủ động của học sinh trong giờ học. Có thể cho học sinh chơi trò chơi giữa tiết học để tạo không khí sôi nổi cho học sinh, tránh nhàm chán, hoặc dùng với mục đích lĩnh hội kiến thức mới. Đồng thời còn có thể tổ chức trò chơi trước khi kết thúc tiết học để tổng kết lại nội dung bài, giúp cho học sinh hệ thống lại kiến thức một cách sinh động và hiệu quả.

5. Kết luận

Giáo dục âm nhạc cấp tiểu học thuộc giai đoạn giáo dục cơ bản. Mục tiêu của giai đoạn này chủ yếu là: Giúp học sinh bước đầu làm quen với kiến thức âm nhạc phổ thông, sự đa dạng của thế giới âm nhạc và các giá trị âm nhạc truyền thống; hình thành một số kỹ năng âm nhạc ban đầu; nuôi dưỡng cảm xúc thẩm mỹ và tình yêu âm nhạc, hứng thú tham gia các hoạt động âm nhạc phù hợp với lứa tuổi; góp phần hình thành và phát triển cho học sinh những phẩm chất chủ yếu (yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm) và các năng lực chung (tự chủ và tự học, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo). Để thực hiện được mục tiêu đó giáo viên dạy âm nhạc cần phải vận dụng các biện pháp dạy âm nhạc linh hoạt và phù hợp với đặc điểm của từng chương trình và từng cấp học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Phan Trần Bằng (2000), Phương pháp giảng dạy âm nhạc trong nhà trường phổ thông, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo - Vụ Giáo dục tiểu học (2011). Hướng dẫn thực hiện chương trình các môn học lớp 1, 2, 3, 4, 5. Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- [3] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2011). Giáo dục kỹ năng sống trong các môn học ở tiểu học - Tài liệu dành cho giáo viên lớp 5. Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- [4] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2011). Phương pháp dạy học âm nhạc (Giáo trình đào tạo giáo viên bậc THCS hệ Cao đẳng Sư phạm). Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2012). Âm nhạc 1 Bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống. Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- [6] Báo cáo tổng kết năm học 2022-2023 của trường tiểu học Yết Kiêu, quận Hà Đông, thành phố Hà Nội.
- [8] Lê Ngọc Tuyên (2016). Dạy học phân môn Học hát khối lớp 5 trường Tiểu học Ban Mai Hà Đông Hà Nội. Luận văn thạc sĩ Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc, Trường ĐHSP nghệ thuật Trung ương, Hà Nội.
- [9] Phạm Viết Vượng (2014). Giáo dục học. Nxb Đại học sư phạm, Hà Nội, tái bản lần thứ 5.

ABSTRACT

Singing lessons for elementary school students in grade 1 Yet Kieu Ha Dong District, Hanoi City

In the music education program at schools in general and elementary schools in particular, teaching singing is an important content, with longer duration than other content circuits such as: Reading music or Music common sense... The promotion of creativity, students' ability and quality and the goals of the music subject in high school are the factors that determine the quality of teachers' teaching and teaching methods. This article has proposed some measures to teach singing to 1st grade students at Yet Kieu Primary School, Ha Dong Military District, Hanoi city, contributing to improving the quality of education.

Keywords: *Teaching singing, Yet Kieu primary school, Hanoi city.*